

своите безпътства и истински негодник".³⁰ Известно е, че в т.41 от "Съдържание на живота ми" Раковски отбелязва и документираща категорично контактите си с главния агент на Чарториски на Изток, което наглед влиза в противоречие с отрицателното отношение на поляка към него: "Сношенията ми с поляците, а особито с Чайковски, потурчени днес Садък паша."³¹ Обяснение за дълбокото разделение би могло да се търси между променените позиции на полския водач, чиито явни симпатии и доказана през 40-те години готовност да подкрепи културния напредък и националното самоопределение на българите изчезват, и от друга страна - съображенията на Раковски българите да получават желаната военна подготовка и в казакаля.

Проучвайки дейността на четата на П. Хитов от 1867 г. в Сливенския район не може да се игнорира фактът, че въоръжените стълкновения с казакаля стават далеч от Сливен. Освен това не се достига до директен конфликт между войводата и казашкия водач. На фона на общото преследване на четите от турските власти действията на казакаля имат характер на предупредителност. Твърдението на Хитов в издаденото след Освобождението удостоверение на Ив. Кършовски, че последният през цялото лято на 1867 г. се е борил "юначки и неустрашимо срещу турските потери и Садък-пашовите казаци, които навсякъде ни преследваха и нападаха", е преувеличено.³² Разказаното пък от сливенската учителка Аргира Жечкова пред историка Иван Стойчев през 1939 г. е твърде наивно. Тя твърди, че знае от приятелката си Каролина, дъщеря на Садък паша, как през 1867 г. е получено писмо от Хитов до командира на казакаля с искане той да не преследва четата. И още, че чрез дружбата между двете момичета по-будните сливенски младежи внушават на Чайковски да не пречи на революционната дейност в града и на четите.³³

Очевидно Мехмед Садък като паша и главнокомандващ на казакаля преценява, че не е в негов интерес да изтъква дейността на българските националноосвободителни чети. Увлечен в ролята си на спасител, уверен в мощта и величието на Османската империя, той пренася това си убеждение и към изложението на фактите. Четническата акция съвпада с критичен етап от дейността на казакаля. След Полското въстание през 1863 г. част от офицерите са подали оставка, много от редниците, които нямат това право, дезертират. Опитите да се намерят нови доброволци в Добруджа и Полша, са слаборезултатни. Не е малък броят на убийци и престъпници във формирането. Според един френски автор между войниците на полка има "150 хайдутни славяни", на които била дадена амнистия, но при условие да служат на султана.³⁴ Доколко те са изпълнявали това обещание, трудно може да се прецени по наличните данни. Ще припомним още неблагоприятния отзив на Любен Каравелов за казакаля във в."Свобода" през 1870 г., който заради обвързаността им с турското правителство нарича тези полкове "гнусливи и безобразни".³⁵ Не били безобидни и отношенията на Садък паша с турските официални власти. Докато правителството на Фуад паша било убедено, че дейността на казакаля е в полза на Турция, това на Хюсеин Авни паша демонстрира към него враждебно отношение. Заstrasен от опасността да се лиши от ценен контингент и онова значение, което вече е добил, Садък паша полага усилия да не загуби автори-